

JENANT, DOMNUL ARȘINEL!

În lamentabila emisiune tele-show cu... pașaport din 26 Iulie 1991, avînd tot affta umor cît pot da punctele de suspensie, ne-a fost dat să-l vedem pe prețuitul actor Alexandru Arșinel debîtînd un text absolut inept. Înțelegem nevoia aparițiilor la T.V., dar parcă n-ar strica să-și amintească și dumnealui, ca și alți colegi al

domniei sale care acceptă să spună tot felul de prostioare, cît muncea efectiv Toma Caragiu pînă cînd textele ajungeau să fie pe gustul său.

Ce naiba, domnilor, vreți să ajungeți să-l concurați pe dl. Valentin Silvestru, luînd interviuri florăreselor pentru «Veniiți cu noi, pe programul doi!»

«SPIRITUL DE HĂRMĂLAIE»

Tot în 26 Iulie — cine ne-o fi pus să ne uităm la televizor! — noua noastră «colegă» (problemă rezolvată de Caragiale — «oi fi dumneata avocat, dar coleg cu mine nu!»), pe numele dumisale Lucia Hossu Longin, ne delectează cu inspiratele-le-i invenții lingvistice, vorbindu-ne de astă dată despre «spiritul de hărmălaie», pe care-l atribuie spectacolului Țiganiada de la Teatrul «Ion Creangă». Ceea ce face îndeobște dumneal, în loc de critică teatrală, poate fi subsumat, eventual, acestui «spirit de hăr-

mălaie», din care nu lipsesc calificativele «de excepție» și Incontinențele metaforicele ceaușiste în travesti «post-totalitar». Norocul ei că dl. Răzvan Theodorescu (cîndva totuși critic și istoric de artă!) e preocupat acum doar de «afară-l vopsit gardul» (după ce l-a dublat și înconjurat cu sîrmă ghimpată, lîpsindu-l deocamdată medievalele șanțuri cu apă!), așa că nu mai bagă de seamă că înăuntru nu e «leopardul», ci doar un «spirit de hărmălaie».

«VENIȚI LA TEATRU CÎT MAI DES!»

În «Tineretul liber» (anul III, nr. 472) dl. Mihai Ursachi, directorul Teatrului Național «Vasile Alecsandri» din Iași, acordă d-lui Cristian Popovici Petru un interviu plin de surprize.

De la dl. Mihai Ursachi aflăm, între altele, că spectacolul leșean cu piesa Anagajare de clovn de Matei Vișnec ar fi obținut, la Festivalul Internațional de teatru scurt de la Oradea, ediția 1991, «toate premiile acordate». Să nu știe dl. Mihai Ursachi că la Oradea s-au acordat, la această ediție, nu mai puțin de 26 de premii, dintre care Naționalul leșean l-au revenit, ce-l drept, 3 premii! Să se fi rezumat interesul real al domniei-sale pentru teatru doar la ceea ce l-au pus sub nas, la întoarcere, leșenii Greu de crezut, pentru că, mai la vale, tot de la domnia-sa aflăm că «doi dintre cel mai mari autori dramatici aflați în viață sînt români: Eugen Ionesco și George Astaloș». O alăturare care spune totul, mai ales că la data acordării interviului se mai aflau în viață și Arthur Miller și Sławomir Mrożek, ba chiar și Osborne, Pinter și Wesker, ca să nu mai vorbim de Tankred Dorst sau de Botho Strauss, de Dario Fo sau măcar de Havel. Și, pe urmă, de ce doi și nu trei! Că doar în repertoriul Iașului se află și Matei Vișnec, nu numai Eugen Ionesco și George Astaloș!

În fine, ca să nu se lase maiajos, într-una dintre întrebările pe care le pune, dl. C.P.P. se arată și dinsul un bun cunoscător al teatrului românesc, referin-

du-se la «perloada de aur a Teatrului Național «Vasile Alecsandri», cu binecunoscuții Miluță Gheorghiu, Matei Millo, Margareta Pogonat, Teofil Vițcu și actuala perioadă cu mai tinerii — dar la fel de talentați! Dionisie Vițcu, Adrian Păduraru.» Nici nu știi ce să mai zici! Să l-o fi luat Miluță Gheorghiu înainte lui Matei Millo Cronologic sau în ordinea talentului! Dar imediat după Millo urmează Margareta Pogonat! Să facă parte Teofil Vițcu și Dionisie Vițcu din epoci chiar affte de diferite ale Naționalului leșean! Să fie Dionisie Vițcu la fel de finăr ca Adrian Păduraru, ori Adrian Păduraru la fel de talentat ca Millo și Miluță Gheorghiu!

«Veniiți la teatru cît mai des!» ne îndeamnă dl. Mihai Ursachi în finalul acestui instructiv interviu. Și are dreptate. Dacă am veni mai des și poate mai din timp — chiar înainte de a fi numiți directori de teatre sau a ne apuca să luăm interviuri directorilor de teatre — poate că ar funcționa cît de cît și scara valorilor, afft în plan universal, la «cel mai mari dramaturgi aflați în viață», cît și în plan național, la «mai tinerii — dar la fel de talentați! Dionisie Vițcu, Adrian Păduraru». Ori pentru astfel de îndeletniciri nici nu e nevoie să venim la teatrul Cine știe, dacă nu ne răspunde «Tineretul liber», poate că ne spune direcția de resort din Ministerul Culturii!

V.P.

Pentru generația din care fac parte, creația realizată de Emil Botta în Ion Nebunul din Năpasta de Caragiale este unică, nemaivînd cum fi raportată la cea a lui Iancu Brezeanu sau Constantin Notara. Pentru cei ce nu l-au văzut pe Emil Botta, punctul de reper rămîne poate Florin Zamfirescu sau Tudor Gheorghe.

Temporaritatea creației actoricești este uneori efectul temporalității ei. Căci nu numai că ea se realizează și este viabilă în funcție de un timp dat, ci și dispare într-un timp dat, limitat și relativ scurt. Efemeritatea nu o degradează însă în ochii noștri sub raport valoric. Nu durata existenței conferă valoare unei opere, ci, preluînd exemplul altor arte, valoarea lor este cea care le asigură perenitatea. Ca și în viață, un fluture care trăiește o zi nu este mai puțin demn de a fi luat în seamă decît o broască festoasă.

Dacă în alte domenii artistice creația ca produs este încheiată, finită, în momentul contactului cu publicul, în arta actorului rămîne deschisă, variabilă, fluctuantă de la o reprezentare la alta. În raport cu publicul, ea este denaturabilă sau perfectibilă, calitatea interpretării oscilînd mai mult sau mai puțin de la o seară la alta.

Din punct de vedere axiologic, creația actoricească nu poate fi evaluată și determinată decît cu aproximație, valoarea înfrunțării unui personaj devenind o noțiune relativă. Atributele noutății, originalității, unicității sînt greu, dacă nu chiar imposibil de stabilit.

Nou, original, unic, în raport cu cel A ne raporta la text, la imaginea pe care textul ne-o dă despre un anumit personaj înseamnă a greși fundamental printr-o voită sau nevoită subiectivitate. Căci imaginea pe care ne-o procură lectura unui text este individuală; or, a confrunța realizarea unui rol cu o înfinitate de imagini individuale este nu o imposibilitate, ci de-a dreptul o aberație.

În acest caz, nu ne rămîne decît a raporta creația actorului la propria sa persoană, respectiv la realizările sale anterioare. Dar acest lucru presupune o profundă cunoaștere a creatorului, în cazul nostru a actorului, pentru a putea determina în ce măsură se autodepășește, căci el creează descoperindu-se și în același timp creîndu-se pe sine.

De aceea, despre bătrînul luat de pe stradă și pus să interpreteze un personaj în filmul Enigma Otiliei — deși excelent în rol, și excelent dublat de un mare actor, Mihai Pălădescu — nu putem niciodată spune că a făcut o creație din punct de vedere artistic, creația actorului fiind o construcție, și nicidecum o identifica-

VALERIU MOISESCU

11 decembrie 1976

Adrian Marino, «Dicționar de idei literare» Cap. Creația, p. 481